

TRAFICOM

Liikenne- ja viestintävirasto

Analyysiverkoston tapaaminen 23.5.2023 – teemana liikennejärjestelmän toimintaympäristö

Agenda

- ▶ **Avaus**, Johanna Juusela, Traficom
- ▶ **Liikennejärjestelmä osana alue- ja yhdyskuntarakennetta**, Johanna Juusela, Traficom
- ▶ **Suomen kansainvälinen saavutettavuus**, Marko Mäenpää, Traficom
- ▶ **Liikennejärjestelmän kestävyys**, Juulia Suikula, Traficom
- ▶ **Liikenteen palvelujen kehitys**, Iina Rinne, Traficom
- ▶ **Lopetus**, Johanna Juusela

Screen.io:

<https://traficom.screen.io/analyysi0523>

Toimintaympäristön tilannekuvan taustaa

- ▶ Liikenne 12 -suunnitelma: *”Liikennejärjestelmäanalyysin pohjana ovat määrällinen ja laadullinen tieto liikennejärjestelmän nykytilasta sekä tulevaisuuden ja toimintaympäristön muutosten ennakointityö.”*
- ▶ Toimintaympäristön tilannekuvassa
 - ▶ seurataan liikennejärjestelmään vaikuttavia keskeisiä toimintaympäristön muutosilmiöitä ja tunnistetaan niiden kehityssuuntia
 - ▶ kuvataan ilmiöiden **perusuramaista trendikehitystä** sekä tällä hetkellä havaittavissa olevia merkittäviä uusia kehityssuuntia
 - ▶ tarkastellaan kehitystä n. 2040-2050 saakka, mutta huomioon otetaan myös Liikenne 12-suunnittelman 12-vuotinen tarkastelu
 - ▶ tarkastellaan kehitystä valtakunnallisesti ja soveltuvin osin alueittain perustuen **saatavissa olevaan tietoon** (tilastot, selvitykset yms.)
- ▶ Tilannekuvasta saadaan Liikenne 12 -suunnitelmaan tarvittava arvio toimintaympäristön kehityksestä
 - ▶ Liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain mukaan valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa esitetään liikennejärjestelmän nykytilaa ja tulevaa toimintaympäristöä koskeva arvio.

Liikennejärjestelmä osana alue- ja yhdyskuntarakennetta

Väestörakenteen muutos haastaa koko yhteiskuntaa

- ▶ Suomen väestö vanhenee, eliniät pitenevät ja syntyvyys on alhainen -> väestöllinen huoltosuhde heikkenee ja työikäisen väestön määrä vähenee
- ▶ Työikäisen väestön määrän väheneminen vaikeuttaa työvoiman saatavuutta
 - ▶ työikäisen väestön määrä vaikuttaa suoraan talouskasvuun
 - ▶ työperäisen maahanmuuton lisääminen tarpeellista, mutta vaikeaa
- ▶ Väestörakenteen muutos voimistaa alueiden erilaistumista
 - ▶ asutus keskittyy ja kasvaa vain muutamissa keskuksissa -> vaikuttaa työmarkkinoihin, asumiseen ja liikkumiseen
 - ▶ toisaalta myös väestöään menettävä alue voi olla elinvoimainen (älykäs sopeutuminen)
- ▶ Muuttoliikkeen perusura saattaa muuttua
 - ▶ Nykyinen trendi: Suomen väestönkasvu keskittyy suurille kaupunkiseuduille.
 - ▶ Mahdollinen uusi "pandemiatrendi": pääkaupunkiseudun kasvu jää perinteistä väestönkehityksen trendiä vähäisemmäksi

Kaupungistuminen jatkuu, kulkutapaosuudet pysyvät ennallaan

- ▶ Kaupungistumiskehitys jatkuu tulevana vuosikymmeninä (kasvun keskittyminen muutamiin keskuksiin on itseään vahvistava kehityskulku)
 - ▶ väestön ikääntyminen hidastaa kaupungistumista
 - ▶ seutujen yhteystarpeet kasvavat etenkin suurimpien kaupunkiseutujen välillä
 - ▶ taajama-aste kasvaa erityisesti sellaisissa kunnissa, joissa aiemmin melko suuri osa on asunut haja-asutusalueella
- ▶ Toiminnallinen hajautuminen ja autoriippuvuus säilyvät yhdyskuntarakenteen kehitystrendinä
 - ▶ jalankulkuvyöhykkeen osuuden väestöstä ennakoitaan kasvavan
 - ▶ intensiivinen joukkoliikennevyöhyke kehittyy suurimmilla kaupunkiseuduilla
 - ▶ autovyöhykkeen osuus pienenee suurimpien seutujen keskuskaupungeissa, mutta säilyy merkittävänä ympäryskunnissa
- ▶ Kulkutapaosuuksissa ei tapahdu merkittäviä muutoksia; henkilöauto säilyy keskeisimpänä kulkutapana valtaosassa Suomea tulevana vuosikymmeninä -> autoilun kustannukset alenevat
 - ▶ yhdyskuntarakenne vaikuttaa voimakkaasti kulkutapajakaumaan -> kestävä liikunnan kehittämiseen on parhaat mahdollisuudet suurimmilla kaupunkiseuduilla; jalankulkuvyöhykettä voidaan kasvattaa myös pienemmissä kaupungeissa

Monipaikkaisuus yleistyy, palvelut keskittyvät

- ▶ Monipaikkaisuus ja etätyö lisääntyvät
 - ▶ etätyön ja monipaikkaisuuden vaikutuksista liikkumiseen ja asuinpaikan valintaan erilaisia tulkintoja
 - ▶ kaupungistuminen painottaa monipaikkaista väestöä suurten kaupunkiseutujen vaikutusalueille
 - ▶ väestön ikääntyminen näkyy etenkin vapaa-ajan asujien voimakkaana ikääntymisenä
 - ▶ erikoistuneen työvoiman tarve lisää työperäistä monipaikkaisuutta
 - ▶ monipaikkaisuus muuttaa kuvaa tulevaisuuden väestön liikkumisen ja palvelujen tarpeesta
- ▶ Palveluverkon keskittyminen jatkuu
 - ▶ maakuntakeskusten merkitys vahva terveys-, koulutus- ja kaupan palveluissa
 - ▶ suurimpien kaupunkien alakeskusverkosta kehittyy merkittäviä palvelukeskittymiä
 - ▶ lähipalvelujen saavutettavuus heikkenee edelleen pienissä kaupungeissa ja maaseudulla
- ▶ Työssäkäyntialueiden laajeneminen hidastuu tai pysähtyy
 - ▶ työssäkäyntialueet laajenevat lähinnä kasvuvyöhykkeiden yhteydessä
 - ▶ etätyön mahdollistamat pidemmät ja harvemmin tehtävät työmatkat yleistyvät
 - ▶ keskustojen jalankulkuvyöhykkeiden asema kaupunkiseutujen suurimpana työpaikkasijaintina on muuttumassa

Muita keskeisiä kehitystrendejä

- ▶ Isot liikennehankkeet keskeinen aluerakennetekijä
 - ▶ alueilla suunnitteilla monia liikennehankkeita, jotka saattavat muuttaa havaittuja kehitystrendejä -> esimerkiksi raidehankkeet muuttavat yhdyskuntarakennetta suurimmilla kaupunkiseuduilla
 - ▶ logistiikka-ala on merkittävä aluerakennetason toiminto
 - ▶ globaalit ympäristökysymykset (erityisesti luonnon monimuotoisuus) vaikuttavat yhä enemmän maankäyttöön, myös liikennehankkeisiin
- ▶ Digitalisaatio vaikuttaa rakenteisiin
 - ▶ digitalisaatio ja uudet teknologiat tekevät mahdolliseksi tuotannon ja toimintojen hajauttamisen sekä työn tekemisen ajasta, paikasta ja etäisyyksistä riippumatta
 - ▶ toistaiseksi epäselvää, vaikuttaako digitalisaatio aluerakennetta hajauttavasti vai keskittävästi
 - ▶ viestintäverkot ja -palvelut ovat tulevaisuudessa entistä olennaisempi osa alue- ja yhdyskuntarakennetta
- ▶ Turvallisuus, entistä kestävämmät kuljetusketjut, häiriönsietokyky ja huoltovarmuus nousseet tärkeiksi teemoiksi alueidenkäytön suunnittelussa ja liikennejärjestelmän kehittämisessä
 - ▶ kansainvälisten kuljetusketjujen toimivuuden varmistaminen edellyttää yhteistyötä naapurimaiden kanssa
 - ▶ Suomen Nato-jäsenyys lisää liikennejärjestelmän rajat ylittävää tarkastelua (mm. sotilaallinen liikkuvuus)
- ▶ Taloudellinen tilanne asettaa reunaehdot alue- ja yhdyskuntarakenteen muutokselle